

Lausunto

6.3.2024

VN/18947/2022

VN/18947/2022-PLM-131

JAKELU

Puolustusministeriön lausunto

Sisäministeriö on pyytänyt lausuntoa puolustusministeriöltä hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta ja eräiksi muiksi laeiksi. Täytäntöönpanon myötä soveltamisalan kannalta keskeisille toimialoille saadaan ensimmäistä kertaa luotua yhteismitallinen kriittisten toimintojen määrittämisen kehikko.

Puolustusministeriö toteaa, että hankkeessa on kyse tärkeästä askeleesta kohti aidosti kokonaisvaltaista nykyiset ja tuleva riskit sekä fyysisen ja digitaalisen infrastruktuurin keskinäisriippuvuudet huomioivasta lähestymistavasta. Muuttuneessa turvallisuusympäristössä etenkin kokonaisuuden koordinoinnin tarve korostuu, jotta alkuperäinen tavoite saavutettaisiin. On kuitenkin huomattava, että Suomessa on tehty pitkäjänteisesti jo vuosikymmeniä varautumista, ja uutta järjestelmää pitääkin rakentaa nämä kokemukset huomioon ottaen.

Puolustusministeriö toteaa, että lakiluonnoksen 2 §:n soveltamisalan rajauksen mukaisesti lakia ei sovellettaisi viranomaistoimintaan muun muassa maanpuolustuksen ja kansallisen turvallisuuden aloilla mukaan lukien esimerkiksi rikosten ennalta estäminen ja rikosten tutkinta. Esitetyn soveltamisalan rajauksen vuoksi Puolustusvoimat ei kuuluisi ehdotetun lainsäädännön soveltamisalaan, eikä sitä Pääesikunnan näkemyksen mukaan sovellettaisi Puolustusvoimien toimintaan. Näin ollen puolustusministerillä ei ole puolustushallinnon näkökulmasta luonnoksesta lausuttavaa.

Puolustusministeriö haluaa kuitenkin tuoda esiin seuraavat huomiot:

1. Valtion viranomaisen määrittely ja liikelaitosten sisällyttäminen soveltamisalaan

Puolustusministeriö katsoo, että esityksen osalta perusteltuna ja hyvänä toteutusmallina pidetään sitä, että lakiehdotus tukeutuu olemassa olevien valmius- ja huoltovarmuusrakenteiden hyödyntämiseen. Lakiehdotuksen 1 §:n mukaan lakia sovellettaisiin valtion viranomaiseen. Pykäläkohtaisissa perusteluissa tulisi yksityiskohtaisemmin määritellä, mitä tällä tarkoitetaan sekä luetella ne valtion virastot ja laitokset ja muut toimijat, joihin lakia on tarkoitus soveltaa. Puolustusministeriö esittää harkittavaksi, että viranomaisen määriteltäisiin esimerkiksi vastaavalla tarkkuustasolla kuin julkisuuslain (621/1999) 4 §:ssä.

Puolustusministeriö kuitenkin katsoo, että soveltamisalan ulkopuolelle olisi jätettävä puolustuskiinteistö-liikelaitos, ainakin tässä vaiheessa. Tätä voidaan pitää perusteltuna direktiivin ja lakiehdotuksen soveltamisalarajaukset (maanpuolustus ja kansallinen turvallisuus) huomioon ottaen. Puolustuskiinteistöt tarjoaa palveluja ainoastaan soveltamisalarajauksen ulkopuolisille tahoille.

2. Kriittisen toimijan määrittäminen hallintopäätöksellä

Puolustusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että kriittiseksi toimijaksi nimeämisestä voidaan valitaa. Asia tulee ottaa huomioon lakia täytäntöönpannassa, jos jokin kriittiseksi toimijaksi määriteltävä taho ei haluakaan tulla määritellyksi kriittiseksi toimijaksi.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 23
00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

Puolustusministeriö myös katsoo, että hallintopäätöksen muuttamisesta tai kumoamisesta pitäisi säätää erikseen. Oikeussuhteen muuttaminen edellyttää sen perustaneen hallintopäätöksen muuttamista, mihin viranomaisella lienee oltava lakiin perustuva toimivalta. Puolustusministeriö ehdottaa harkittavaksi, että laissa säädettäisiin myös kriittisen toimijan määrittämistä koskevan päätöksen muuttamisen ja peruuttamisen edellytyksistä.

3. Muita huomioita

Puolustusministeriö pitää sisäministeriön nimeämistä toiminnan yhteensovittamisessa ja yleisen ohjauksen antajana luontevana ja kannatettava. Lisäksi Huoltovarmuuskeskuksen yhteyspistetoimintaan liittyviä tehtäviä voidaan pitää luontevina. Puolustusministeriö katsoo myös hyväksi, että Huoltovarmuuskeskuksen roolia on arvioitu säätämisyjärjestysarvioinnissa.

Puolustusministeriö kiinnittää huomiota, että paikkatiedon osalta on käynnissä riskiarviointityö, jonka perusteella voidaan tunnistaa tarvittavia lainsäännöllisiä muutostarpeita. Puolustusministeriö pitää riskinä sitä, ettei paikkatiedon suojaamiseksi tarvittavaa sääntelyä saada toteutettua riittävän nopeasti, koska lainsäädännön muutostarpeita ei ole ehditty tunnistaa nyt käsiteltävänä olevan lakihankkeen yhteyteen. Puolustusministeriö korostaa, että avoimeen paikkatietoon liittyvät riskit on otettava vakavasti ja tarvittavat säädösmuutokset toteutettava, kun niiden tarve on tunnistettu.

Puolustusministeriö pitää hyvänä nyt käsiteltävänä olevassa luonnoksessa ehdotettua satamiin kohdistuvan sääntelyn lisäämistä mukaan lukien turvallisuus selvitysten laajentamista satamassa kriittisissä tehtävissä työskenteleviin.

Puolustusministeriö haluaa nostaa esiin, että käsiteltävänä olevan luonnoksen pohjana oleva direktiivi ei mahdollista selkeän kannan muodostamista siihen, mitkä kaikki Suomen yhteiskunnan turvallisuuden kannalta keskeiset toiminnot tai sijaintiin liittyvä omistus (kiinteistöt) tulisi pitää kansallisessa määräysvallassa. Tätä (omistajuuden ja kansallisen määräysvallan tarkastelua) ei tule kuitenkaan unohtaa osana kokonaisuutta, vaikka se onkin haastava. Asian merkitys korostuu erityisesti normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Tällä on merkitystä myös normaalioloissa, koska jo normaaliolojen aikana on mahdollista luoda edellytykset Suomen turvallisuutta vaarantavalle toiminnalle, jolla voidaan vaikeuttaa kansallisen turvallisuuden ja huoltovarmuuden varmistamista häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Yksityiskohtaisena huomiona puolustusministeriö esittää, että luonnoksen sivulla 17 käytettäisiin lainvalvonnan osalta yksilöidympää ilmaisua kuin mitä luonnoksessa tällä hetkellä on. Direktiivi näyttäisi jättävän yksilöimättä, mitä tehtäviä voidaan katsoa kuuluvaksi lainvalvonnan alaan, esimerkiksi rikosten paljastamista koskevat tehtävät.

Lisäksi puolustusministeriö esittää harkittavaksi, että rikosten paljastaminen lisättäisiin lakiehdotuksen 2 §:ään.

Muilta osin puolustusministeriöllä ei ole puolustushallinnon näkökulmasta lausuttavaa asiassa.

Hallitusneuvos, lainsäädäntöjohtajana Hanna Nordström

Vanhempi hallitussihteeri Kosti Honkanen

Jakelu Sisäministeriö, kansallisen turvallisuuden yksikkö

Tiedoksi Kansliapäällikkö Esa Pulkkinen
Osastopäällikkö Teemu Penttilä

Pääesikunta

